

בעל העקידה

מתורתו של רבינו רבי יצחק עדאמה זיע"א

מחבר ספר "עקידת יצחק"

גיליון מ"ט - פרשת כי תבוא תשפ"ו

מהדורת א"ל

ביאור ענין פרשת ביכורים

ישראל בחודש זה להשכים באשמורת הבוקר לומר סליחות, שמלבד מה שהם ימי רחמים וסליחות, והם הימים הקודמים לימי ראש השנה ויום הכיפורים, הרי מחמשה עשר באב מתחילים הלילות להתארך, וכמו שאמרו חז"ל (תענית לא), שמי שאינו לומד אז בלילות הוא מתחייב עונש, שהרי זה מענין הביכורים, שנותנים לה' את ראשית הזמן שמתארכים הלילות שמקדימים לקום ולהתפלל ולהודות לה'.

ענין הכרת הטובה שהיא מאת ה', כוללת שני חלקים, החלק הראשון הוא ההכרה והאמונה בעיקר הדבר שכל הנעשה בעולם הוא מאת ה', והחלק השני הוא האמונה בהשגחה הפרטית, שהפירות שיצאו בשדה ובאילנותיו אינם בדרך הטבע, אלא הכל הוא שפע מאת ה' המגיע למאמינים בו ומקבלים את מלכותו. לכן חילקה התורה את הגדותיו לשנים, שבתחילה בא ומודה בכללות על נתינת הארץ לישראל, ולוקח הכהן הטנא מידו ומניחו לפני מזבח ה', להודיע שגם הפירות הפרטיים שיש כאן הם מגיעים מאת ה' אשר המזבח עומד לפניו. ולאחר מכן מתחיל לפרט את ההודאה הכללית על הירידה למצרים וגאולת ה' ונתינת הארץ, ומסיים שוב בהודאה הפרטית 'ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי' (ו).

כשפותח בסיפור ירידת ישראל למצרים אומר, 'ארמי אובד אבי', והכוונה היא, שהרי ידוע שסיבת ירידת ישראל למצרים היתה על ידי שהאחים מכרו את יוסף לעבד במצרים, ומתוך כך נתגלגל שירד יעקב אביהם לשם לאחר שהתגלה יוסף על ידי הרעב, וקנאת האחים ושנאתם הם מידות פחותות שודאי לא באו אליהם מהאבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, לכך מפרש שמי שגרם להם מידות אלו, הוא לבן הארמי, שבנותיו נישאו ליעקב, וגם רבקה אמו היתה אחות לבן הארמי, נמצא שארמי הוא היה סיבת מידות השבטים שקנאו ושנאו את יוסף, והיא זו שגרמה ל'אובד אבי', שהיא 'וירד מצרימה', וכל זה לומר, שהירידה ושעבוד מצרים לא היתה בגזירת ה', אלא מחמת מעשי השבטים, אבל היציאה והגאולה משם היתה על ידי ה' ששמע את צעקתם וזכר את שבועתו לאבותם.

עקידת יצחק שער צח

ואף אם נפרש שמכל מקום רצה להרע לו, יש להבין מה השייכות בין רדיפה זו, למה שנאמר בסמוך לזה 'וירד מצרימה'.

ביאור הענין הוא, שעיקר קבלת עול מלכות ה' היא על ידי ההכרה שכל הטובות שיש לאדם הם מגיעים מה' יתברך בלבד, ואינם באים מכוחו ועוצם ידו של האדם, ומי שאינו מאמין בזה, הרי הוא פורק מעליו עול מלכות שמים, וגורם לעצמו כל הרעות, חששה התורה שכשירשו את הארץ וישתקעו בה, יש חשש שמא ישכחו שכל מה שיש להם הוא מה', לכך אמרה תורה, שבכל פעם שיתחיל האילן לתת פירותיו, או שהשדה תוציא יבולה משבעת המינים, יקח מהפירות הראשונים ויביאם אל בית המקדש בירושלים, כדי שעל ידי זה יזכור כי מה' קיבל את הכל, וזה שנאמר 'ולקחת מראשית פרי האדמה אשר תביא מארצך', כלומר, שלכאורה נדמה לך שאתה מביא את זה מארצך, אבל באמת אינו כן, אלא הוא 'אשר ה' אלהיך נותן לך', ולכן יש להביא זאת אל הכהן שבמקדש ה', כדי להורות ולהודיע בזה שהכל מיד ה', וכדי לחזק ענין קבלת עול מלכות ה' אצל כל ישראל, היו ישראל מתכנסים בדרך ללוות את מביאי הביכורים, וכשהגיעו לירושלים יצאו לקראתם, כדי שהכל ישתתפו בחיזוק הכרת אלהותו יתברך.

זהו גם יסוד מצות נתינת שאר מתנות כהונה, שהם התרומה שהיא ראשית הדגן, החלה ראשית העיסות, וראשית הגז, ובכורות הצאן, ללמד את האדם להכניע עצמו אל ה' ולהכיר בזה שהכל ממנו, אלא שראשית גידולי הפירות משבעת מינים התייחדו במצוה להביאם למקדש ולעשות זאת פרסום גדול, לפי שהוא תחילת גידול הפירות.

נראה להוסיף, שגם זמני התפילות שקבעו לנו חז"ל, שהם שחרית מנחה וערבית, ענינם בדרך זו, ליתן לה' מנחת נדבה את תחילת הזמנים, שבתחילת היום מתפללים שחרית, ובתחילת הלילה מתפללים ערבית, וכיון שיש המונים את היום מחצות היום, לכך מתפללים מנחה בזמן שלאחר חצות היום, וכן מחצות הלילה הוא זמן המסוגל לתפילה ועסק התורה, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים קיט סב) 'חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך', על פי זה יש ליתן טעם ורמז לכך שפרשה זו פרשת כי תבא נקראת בכל שנה בחודש אלול, שנהגו

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך ושמרת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם. ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו וגו' (דברים כו ב-ג)

פרשה זו עוסקת במצות הבאת ביכורים, שכל מי שגדל אצלו בארץ ישראל פרי משבעת המינים, את הפרי הראשון שגדל אצלו, יש לו להביאו לבית המקדש וליתנו לכהן, והוא מודה לה' על שהוציא את ישראל מארץ מצרים ונתן להם את ארץ ישראל.

יש לשאול ולהעיר כמה שאלות והערות בענין מצוה זו:

א. מדוע צייתה התורה על בעלי הקרקעות שבארץ ישראל, להטריח עצמם עם פרי מועט ללכת לבית המקדש אשר בירושלים, ולא אמרה שיתנוהו לכהן הדר בשכנותם, כפי שתרומה ניתנת לכהן בכל מקום.

ב. במשנה במסכת ביכורים (פ"ג מ"ג) מבואר, שהיו עושים ענין גדול מהעלאת הביכורים, שאנשי ירושלים היו יוצאים לקראתם, וכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפנייהם ושואלים בשלומן, ויש להבין מדוע מצינו ענין זה דוקא בביכורים.

ג. מהו שנאמר שמיד שמגיע עם הביכורים למקדש אומר לכהן 'הגדתי היום לה' אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' וגו', שלכאורה לא מובן מה כוונתו לומר בזה, ומה הודיע בזה דבר שלא היה ידוע קודם.

ד. מדוע חילקה התורה את דבריו לשנים, שבתחילה אמר 'הגדתי היום' וגו' 'כי באתי וגו', ולאחר מכן לוקח הכהן את הטנא מידו והניחו לפני המזבח, ואחר כך ממשיך ואומר 'ארמי אובד אבי וגו'.

ה. מהי כוונת דבריו 'ארמי אובד אבי וירד מצרימה', והלא לכאורה לא מצינו שלבן הארמי ביקש לאבד את יעקב אבינו, אלא אדרבה נתן לו את בנותיו, ובביתו עשה לעצמו עושר גדול, וגם מה שרדף אחריו כשיצא וברח ממנו, לא היה אלא מפני שסבר שלקח את בנותיו כשביות חרב, וסבר שגנב את אלהיו, וגם אז לא עשה עמו רעה, כפי שהזהירו ה', ונפרדו בברית שלום.